

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

Заклад вищої освіти	Маріупольський державний університет
Освітня програма	194 Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	101 Екологія

Цей експертний висновок складений за результатами розгляду галузевою експертною радою (ГЕР) акредитаційної справи. Розгляд справи ГЕР є частиною акредитаційної процедури Національного агентства і здійснюється на основі поданих закладом відомостей про самооцінювання освітньої програми, а також звіту експертної групи про результати акредитаційної експертизи.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ГЕР - галузева експертна рада

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

27.05.2021 р.

Справа № 0697/АС-21

Галузева експертна рада Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з галузі знань 10 "Природничі науки" у складі:

Оксана Білоус – головуючий,
Грановська Людмила Миколаївна,
Дмитрів Григорій Степанович,
Запотоцький Сергій Петрович,
Заячук Мирослав Дмитрович,
Ігор Коваленко,
Максименко Надія Василівна,
Михайленко Владислав Іванович,
Олександр Голуб,
Погребняк Володимир Григорович,
Сонько Сергій Петрович,
Трохимчук Андрій Дмитрович,
Тяпкін Олег Костянтинович,

за участі запрошених осіб:

Марена Т.В. - проректор – представник ЗВО,
Пастернак Олена Миколаївна – гарант ОП,

розглянула на своєму засіданні матеріали акредитаційної справи щодо акредитації освітньої програми:

Назва ЗВО	Маріупольський державний університет
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	194
Назва ОП	Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

За результатами розгляду акредитаційної справи галузева експертна рада

РЕКОМЕНДУЄ

ухвалити рішення про акредитацію.

За – 13, Проти – 0

1. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку ГЕР

підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, або для призначення повторної акредитаційної експертизи, відсутні

наявні підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

наявні підстави для призначення повторної акредитаційної експертизи

2. Обґрунтування ГЕР

У цьому розділі ГЕР надає власну оцінку відповідності освітньої програми, базуючись на змісті звіту експертної групи та інших матеріалах акредитаційної справи.

Заповнення полів «Обґрунтування» є обов'язковим, якщо ГЕР змінює рівень відповідності, визначений експертною групою, або підтверджує рівень відповідності А, Е чи F. У цих випадках необхідно заповнити обґрунтування не менше як за одним підкритерієм у межах відповідного критерію.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

1.1 Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти

Цілі ОП сформульовані чітко та повною мірою відповідають місії, стратегічним напрямам і головним задачам діяльності Маріупольського державного університету (далі МДУ), що визначені у Статуті МДУ (<http://surl.li/mpfs>) та Стратегічному плані розвитку МДУ на 2021-2025 рр. (<http://surl.li/tjya>). Оскільки основною метою освітньої програми є екологічно безпечна діяльність промислового сектора регіону, то можна стверджувати, що ОП враховує регіональність та має елементи унікальності.

1.2 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін

Із самоаналізу закладу можна зробити висновок, що цілі ОП та програмні результати навчання за даною ОП враховують потреби заінтересованих сторін, зовнішніх стейкхолдерів. Однак інформація на сайті закладу не підтверджує цей висновок. Сайт з проектами нормативних документів для обговорення не відкривається, пропозиції внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів на сайті відсутні. Наявність двох рецензій на ОП без зауважень і побажань не свідчить про обговорення ОП стейкхолдерами.

1.3 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм

Згідно звіту про самооцінювання та висновків ЕГ, ОП враховує тенденції розвитку спеціальності та ринку праці, галузевий та регіональний контекст, а також досвід аналогічних українських та іноземних освітніх програм. Однак на сайті закладу інформація не підтверджується. Освітні компоненти, компетентності та програмні результати не достатньо повно враховують регіональність і унікальність ОП.

1.4 Освітня програма дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності).

За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти програмні результати навчання мають відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня

ОП дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності «Екологія» підготовки ОКР –бакалавр. Однак вимоги нової редакції Національної рамки кваліфікацій стосовно відповідності бакалавра 6 рівню затвердженої Кабінетом Міністрів України 25 червня 2020 року не враховані. На сайті закладу наведена Національна рамка кваліфікацій стосовно відповідності бакалаврського рівня 2011 року, вимоги якої і враховані в ОП 2019-2020рр.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

2.1 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності)

Обсяг ОП та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає Стандарту вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

2.2 Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання

Зміст ОП має логічну структуру, однак сумнів викликає наявна послідовність викладання дисциплін та їх назва. Наприклад, дисципліна «Основи врівноваженого природокористування» є складовою класичної дисципліни «Економіка природокористування» і повинна викладатися після «Економіки природокористування». Структурно-логічна схема ОП повинна це враховувати. Крім того, термін «врівноважене природокористування» є не коректним і не вірним, а понятійний апарат дисципліни «Економіка природокористування» включає термін – збалансоване природокористування. У процесі освітньої діяльності використовуються традиційні методи викладання: лекції, практичні заняття, самостійна робота тощо. Жодна робоча програма дисципліни не передбачає використання інтерактивних методів навчання. Робочі програми майже всіх дисциплін містять застарілий перелік основної літератури, наприклад, «Геологія з основами геоморфології та ґрунтознавства» - основна література 1980, 1984-1998рр. Перелік основної літератури до дисципліни «природоохоронне законодавство і екологічне право» містить 116 найменувань, стільки ж їх в переліку додаткової літератури. Викликає сумнів щодо можливості їх освоєння здобувачами.

2.3 Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)

Нормативна частина підготовки бакалаврів за даною ОП відповідає затвердженому стандарту 101 «Екологія» та дозволяє здобувачам вищої освіти набути компетентностей і досягти результатів навчання у відповідності зі стандартом. ОП сприяє формуванню у здобувачів освіти додаткових компетентностей КП 14-18 стосовно знань і вмінь отриманих при освоєнні дисциплін «Економіка природокористування», «Екологічний менеджмент та аудит» та «Екологічна безпека».

2.4 Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством

Вибір ОК регламентовано «Положенням про організацію освітнього процесу у МДУ» (<http://surl.li/rhno>), «Положенням про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті» (<http://surl.li/rhnp>). Вибіркові дисципліни поділяються на дисципліни загальної підготовки і професійної підготовки і представлені в ОП як дисципліна 1, 2... і т.д., без назви. Згідно «Положенням про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті» (<http://surl.li/rhnp>) процес вибору дисциплін для бакалаврського рівня є недостатньо зрозумілим. Відсутні РП і силабуси вибіркового дисциплін. Зміст усіх вибіркового навчальних дисциплін викладено у презентаціях, що розміщені у вільному доступі на Навчальному порталі МДУ за посиланням (<http://surl.li/rrey>), однак вхід для гостей заблоковано, однак презентації не містять повної інформації про освітні компоненти. Все це викликає сумнів в можливості ефективного формування індивідуальної освітньої траєкторії.

2.5 Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності

Практична підготовка здобувачів проводиться згідно існуючого в закладі нормативно-методичного забезпечення. Викликає сумнів ефективність практичного навчання із-за графіка навчального процесу щодо їх проведення:

загально-екологічна - 4 сем., ландшафтно-екологічна – 6 сем., виробнича-7 сем., а також із-за обмеженої кількості баз практик та їх однотиповості. Виробнича практика у 7 семестри є не обгрунтованою, з точки зору специфіки ОП.

2.6 Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills), що відповідають заявленим цілям

В університеті розроблено «Положенням щодо політики розвитку soft skills в Маріупольському державному університеті» (<http://surl.li/rkhe>). Згідно звіту про самоаналіз здобувачі бакалаврського освітнього рівня мають можливість набутти певних soft skills.

2.7 Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності)

Професійний стандарт за спеціальністю 101 «Екологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відсутній.

2.8 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає фактичному навантаженню здобувачів, досягненню цілей та програмних результатів навчання

До підкритерію зауважень немає.

2.9 Структура освітньої програми та навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою у разі її здійснення узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти

Дуальна форма підготовки здобувачів відсутня.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обгрунтування ГЕР

3.1 Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному вебсайті закладу вищої освіти

Правила прийому оприлюднені на офіційному сайті закладу (<http://surl.li/rozc>) і є чіткими та зрозумілими.

3.2 Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми

Правила прийому на навчання за даною ОП враховують особливості самої освітньої програми для здобувачів, які мають диплом молодшого спеціаліста за спеціальністю 5.04010602 – прикладна екологія або 101 – екологія шляхом зараховування їх на третій курс.

3.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

В університеті розроблено та оприлюднено на сайті «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність у Маріупольському державному університеті» (<http://surl.li/rhoc>). Результати попереднього навчання зараховуються студенту за умови відповідності навчальних програм, кількості кредитів та форм підсумкового контролю до навчального плану, за яким здійснюватиметься навчання.

3.4 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, відображено у «Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті», який було введено в дію наказом по університету 06.04.2020 № 93 (<http://surl.li/rkhf>). На практиці прикладів визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті не було.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

4.1 Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи

Аналіз робочих програм навчальних дисциплін ОП свідчить що освітній процес здійснюється з використанням традиційних методів навчання за кожною дисципліною лекції, семінари, практичні заняття, лабораторні заняття, самостійна робота, індивідуальні консультації. Відсутність інтерактивних методів навчання не забезпечує відповідний рівень академічної свободи учасників освітнього процесу та ставить під загрозу відповідають освітнього процесу вимогам студентоцентрованого підходу.

4.2 Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб)

Згідно звіту про самоаналіз, висновкам ЕГ всім учасникам освітнього процесу надається доступна і своєчасна інформація щодо здійснення освітнього процесу та критеріїв оцінювання освітніх компонентів. Інформація надається у формі робочих програм і на першому занятті з кожної дисципліни. Силабуси дисциплін відсутні. Відсутні робочі програми та повні анотації і вибіркового дисциплін. Коротка інформація про вибірково дисципліни надається у формі презентацій.

4.3 Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми

Звіт про самоаналіз підтверджує, що заклад забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми. Однак підтвердження цієї інформації на сайті закладу не знайдено. Відсутність публікацій здобувачів ОП та обмежена публікаційна активність викладацького складу свідчить про недостатній рівень поєднання навчання і наукових досліджень. Необхідно посилити роботу з долучення здобувачів до участі у науково-практичних конференціях, конкурсах студентських наукових робіт і грантових програмах за даною ОП.

4.4 Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі - викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

У відповідності з «Положенням про розробку, моніторинг, перегляд, удосконалення та закриття освітніх програм в МДУ» (<http://surl.li/mmlle>) у закладі проводиться перегляд і удосконалення ОП. На сайті закладу представлено ОП 2016-2017, 2018-2019, 2019-2020 років, які постійно удосконалюються. Аналіз робочих програм освітніх компонентів свідчить про рекомендацію здобувачам основного переліку літератури для освоєння дисциплін видань 1980 –х років, початку 2000-х років. Власні сучасні наукові публікації викладачів відсутні у списку літератури, також відсутні і зарубіжні публікації і видання для вивчення дисциплін на сучасному рівні.

4.5 Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти

Сайт закладу свідчить про активну міжнародну діяльність до 2012 року, останніми роками активність та дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності як закладу, так учасників освітнього процесу за даною ОП відсутня. Відсутні міжнародні програми, гранти та проекти з участю здобувачів і викладачів за ОП.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

5.1 Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь

Чіткість та зрозумілість форм контрольних заходів та критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти представлено у робочих програмах дисциплін, містять критерії, засоби та шкалу оцінювання.

5.2 Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)

Форма атестації здобувачів вищої освіти ОП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» 2019 р. відповідає вимогам стандарту вищої освіти. Атестація здобувачів здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи. Навчальний план ОП, який затверджено у 2019 році і за яким здійснюється навчання у 2021 році не передбачає час на підготовку кваліфікаційної роботи, при цьому захист кваліфікаційних робіт передбачено проводити безпосередньо після теоретичного семестру та сесії, на що звернули увагу і члени ЕГ.

5.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу, які забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема охоплюють процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Система законодавчо-нормативного забезпечення закладу забезпечує доступність для усіх учасників освітнього процесу правила проведення контрольних заходів, процедуру запобігання та врегулювання конфлікту інтересів тощо. Прикладів оскарження та врегулювання конфліктів під час реалізації ОП не було.

5.4 У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності

У закладі визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що регулюються наявним нормативним забезпеченням під час реалізації освітньої програми. Випадків академічної недоброчесності здобувачами вищої освіти та викладачами не було виявлено. Рекомендується продовжити практику популяризації принципів академічної доброчесності серед учасників освітнього процесу за даною ОП через проведення семінарів, круглих столів тощо.

Критерій 6. Людські ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

6.1 Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання

В цілому професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання. Однак є приклади викладачів, базова освіта яких не відповідає профілю освітньої програми і дисциплінам, які вони викладають (Добровольська С., Мітюшкіна Х., Кривенко С.), підвищення їх кваліфікації також не відповідає профілю ОП та дисциплінам. Рекомендуємо посилити роботу з добору кадрів з відповідною освітою на дану ОП та сформувати систему підвищення їх кваліфікації і стажування.

6.2 Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дають можливість забезпечити потрібний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми

Процедура конкурсного відбору викладачів регулюється «Положенням про проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників, обрання за конкурсом та укладання з ними трудових договорів (контрактів) у МДУ» (<http://surl.li/trhs>). Однак бажано посилити роботу з добору кадрів з відповідною освітою на дану ОП та сформувати систему підвищення їх кваліфікації і стажування.

6.3 Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу

Звіт про самоаналіз, а також висновок ЕК констатує факт залучення роботодавців до освітнього процесу. Підтвердження даної інформації на сайті закладу не отримано.

6.4 Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців

Згідно звіту про самоаналіз та висновків ЕГ професіонали-практики та експерти в галузі екології залучаються до аудиторних занять для проведення відкритих проблемних лекцій, практичних занять та консультування. Однак ця

інформація не підтверджується матеріалами сайту. Розклад занять, в якому можуть бути прописані викладачі-зовнішні стейкхолдери, не доступний.

6.5 Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями

Не всі викладачі ОП мають відповідну освіту, а також підвищення кваліфікації або стажування (Добровольська С., Кривенко С.). При формуванні графіка підвищення кваліфікації викладачів ОП необхідно розробити систему стажування та підвищення фахової кваліфікації як у вітчизняних, так і в закордонних науково-дослідних установах, закладах вищої освіти, природоохоронних організаціях тощо.

6.6 Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності

«Положення про матеріальне заохочення науково-педагогічних, педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти Маріупольського державного університету» (<http://surl.li/gjju>)» регулює процедуру стимулювання НПП за зразкове виконання своїх обов'язків та визначає особливості їх заохочення (матеріальне, подяки, нагороди).

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

7.1 Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми гарантують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання

Рекомендуємо посилити роботу з оновлення матеріально-технічних ресурсів, лабораторного та програмного забезпечення освітнього процесу, які повинні відповідати сучасним потребам учасників освітнього процесу та сприяти досягненню визначених ОП цілей. Посилити матеріально-технічну базу навчально-виховного процесу, наукової роботи та соціально-побутових потреб здобувачів освіти, НПП та співробітників.

7.2 Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми

До підкритерію зауважень немає.

7.3 Освітнє середовище є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дає можливість задовольнити їхні потреби та інтереси

До підкритерію зауважень немає.

7.4 Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою

За даною ОПП навчається 23 іноземних студенти, що потребує розробки та розміщення на сайті закладу навчально-методичного, інформаційного забезпечення англійською мовою.

7.5 Заклад вищої освіти створює достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються за освітньою програмою

Заклад створює умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються за освітньою програмою.

7.6 Наявні чіткі і зрозумілі політика та процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

У закладі необхідно сформулювати системну роботу і політику щодо вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються. Для протидії корупції та запобігання виникнення конфліктних ситуацій у закладі необхідно реалізовувати заходи профілактичного характеру.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

8.1 Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми

До підкритерію зауважень немає.

8.2 Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми

Згідно звіту про самоаналіз та підтвердження інформації членами ЕГ здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми. Інформація з сайту закладу не підтверджує даний факт.

8.3 Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери

Звіт про самоаналіз, а також висновок ЕК констатує факт залучення роботодавців, професіоналів-практиків та експертів галузі до освітнього процесу та перегляду ОП. Підтвердження даної інформації на сайті закладу не отримано.

8.4 Наявна практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми

На сайті закладу відсутня інформація щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми. За посиланням <http://povarobota.ua> наведена інформація про працевлаштування взагалі в Україні.

8.5 Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми

Інформації на сайті закладу про вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми відсутня. Наведені зразки анкет щодо якості освітнього процесу, але моніторинг результатів анкетування виконано для всього закладу, що не дозволяє визначити рівень задоволення здобувачів даної ОП організацією і здійсненням освітнього процесу, освітніми компонентами та методами навчання. При наявності 23 осіб іноземців, на сайті закладу відсутня будь яка інформація англійською мовою.

8.6 Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій) беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

Акредитація даної ОП первинна.

8.7 В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, що сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою

В університеті розроблено і реалізується внутрішній документ «Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності у МДУ(<http://surl.li/rjyk>), що підтверджується звітом про самоаналіз та висновками ЕГ. роз'яснення основних принципів академічної доброчесності, а також особливостей функціонування в Університеті системи управління якістю вищої освіти.

Критерій 9. Прозорість та публічність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

9.1 Визначені чіткі та зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

На сайті закладу присутні ОП 2016-2017, 2018-2019, 2019-2020 років. Необхідно розмістити проєкт ОП 2021 року для обговорення всіма групами стейкхолдерів.

9.2 Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному вебсайті відповідний проєкт із метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін

Відгуки та рецензії зовнішніх стейкхолдерів та внутрішніх повинні мати відповідні пропозиції та зауваження до проєкту оновленої ОП 2021 року, а також всіх компонентів освітнього процесу. При оновленні ОП та освітніх компонентів врахувати побажання здобувачів ОП та випускників.

9.3 Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному вебсайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства

Робочі програми нормативних навчальних дисциплін (<http://surl.li/gosp>) та презентації усіх вибіркового навчальних дисциплін (<http://surl.li/grey>) розміщені на сайті закладу. Проєкт ОП 2021 року, проєкти робочих програм, силабусів та анотацій вибіркового дисциплін необхідно розмістити на сайті у відкритому доступі для роботодавців і майбутніх здобувачів не тільки для їх обговорення, але й для популяризації ОП на двох мовах: українській та англійській.

Критерій 10. Навчання через дослідження

Рівень відповідності (експертна група)

не застосовується

Рівень відповідності (ГЕР)

не застосовується

Обґрунтування ГЕР

10.1 Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності в закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю

не застосовується

10.2 Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряму досліджень наукових керівників

не застосовується

10.3 Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення й апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо)

не застосовується

10.4 Заклад вищої освіти забезпечує можливості для залучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо

не застосовується

10.5 Наявна практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються

не застосовується

10.6 Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для унеможливлення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності

не застосовується

3. Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми

У цьому розділі на основі звіту експертної групи та висновків ГЕР резюмуються рекомендації стосовно подальшого удосконалення освітньої програми, включаючи пропозиції щодо усунення виявлених під час акредитації недоліків. Заповнення цих полів є обов'язковим у всіх випадках, коли ГЕР погодилася або визначила рівень відповідності критерію B, E чи F.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Рекомендуємо представити на сайті університету проект оновленої ОП з інформацією про врахування досвіду зарубіжних закладів, які здійснюють освітню діяльність за подібними ОП, а також навести результати обговорення її внутрішніми і зовнішніми стейкхолдерами. При оновленні ОП враховувати регіональні особливості та вимоги Національної рамки кваліфікацій Кабінетом Міністрів України 25 червня 2020 року. Розробити комплексну систему оцінювання як самої ОП, так освітнього процесу шляхом розробки анкет і здійснення моніторингу анкетування здобувачами даної ОП. Інформацію про результати моніторингу необхідно навести на сайті закладу, оскільки це впливає на формування внутрішньої системи якості. У процесі вдосконалення освітніх компонентів, компетентностей та програмних результатів при оновленні ОП підтвердити її регіональність і унікальність.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

Рекомендуємо привести у відповідність структурно-логічну схему ОП та назву деяких дисциплін. Внести корективи в робочі програми дисциплін щодо методів їх викладання, переліку основної і додаткової літератури до освоєння дисциплін. Удосконалити систему вибору дисциплін, навести їх назву в ОП, розробити силабуси, РП або анотації вибіркових дисциплін та розмістити їх на сайті закладу. Забезпечити оприлюднення на сайті навчально-методичного забезпечення з організаційного та інформаційного супроводу проходження практик; переглянути порядок проходження практик з урахуванням потреби опанування студентами навичок польових екологічних досліджень. Надати доступ до інформації (<http://surl.li/rrey>) при відсутності силабусів або анотацій вибіркових дисциплін. Розпочати роботу з запровадження дуальної освіти.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Рекомендуємо посилити роботу з популяризації у закладі міжнародної та внутрішньої академічної мобільності як здобувачів, так і викладачів ОП.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

При оновленні ОП та освітніх компонентів рекомендуємо враховувати принципи академічної свободи вимоги студентоцентрованого підходу. Розробити силабуси дисциплін, у тому числі і вибіркових, що забезпечить більш ефективне формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів. Посилити роботу з поєднання навчання і наукових досліджень під час реалізації освітнього процесу, публікаційної активності як викладачів, так і здобувачів освітнього рівня. Активізувати роботу з долучення здобувачів до участі у науково-практичних конференціях, конкурсах студентських наукових робіт і грантових програмах за даною ОП. Розробити цілісну систему підвищення кваліфікації і стажування викладачів як у вітчизняних закладах і установах, так і у міжнародних, а під час карантинних обмежень здійснювати це через відповідні вебінари, семінари і вітчизняні, і міжнародні тощо. Особливу увагу звернути на викладачів, освіта яких не відповідає профілю ОП та дисциплінам, які вони викладають. Рекомендуємо посилити роботу з інтернаціоналізації освітнього процесу за даною ОП.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Навчальний план ОП, який затверджено у 2019 році і за яким здійснюється навчання у 2021 році не передбачає час на підготовку кваліфікаційної роботи, при цьому захист кваліфікаційних робіт передбачено проводити безпосередньо після теоретичного семестру та сесії, на що звернули увагу і члени ЕГ.

Критерій 6. Людські ресурси

Рекомендуємо посилити роботу з добору кадрів з відповідною освітою на дану ОП. Активізувати роботу з залучення роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу. Розробити систему стажування та підвищення фахової кваліфікації викладачів ОП як у вітчизняних, так і в закордонних науково-дослідних установах, закладах вищої освіти, природоохоронних організаціях тощо. Активізувати роботу з реалізації Положення про матеріальне заохочення науково-педагогічних, педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти університету.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Продовжувати роботу з підвищення матеріально-технічної, лабораторної бази випускової кафедри, оновлення професійного програмного забезпечення для вирішення професійних екологічних задач; продовжити роботи зі створення технічних та нормативно-методичних умов для реалізації права на освіту особам з особливими освітніми потребами. Продовжувати роботу з проведення заходів щодо протидії корупції та запобігання виникнення конфліктних ситуацій у закладі, проводити системну роботу і політику щодо вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються. Для протидії корупції та запобігання виникнення конфліктних ситуацій у закладі необхідно реалізувати заходи профілактичного характеру. Оскільки за даною ОП навчається 23 іноземних студенти, необхідно розробити та розміщувати на сайті закладу навчально-методичного, інформаційного забезпечення англійською мовою.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Активізувати роботу з залучення роботодавців, професіоналів-практиків, експертів галузі до організації та реалізації освітнього процесу. У процесі перегляду ОП і освітніх компонентів необхідно враховувати пропозиції і зауваження всіх учасників освітнього процесу і зовнішніх стейкхолдерів. Зауваження і побажання повинні бути відображені у відгуках, рецензії та анкетах здобувачів. На сайті закладу наводити інформацію про вчасне реагування розробників ОП та гаранта на виявлені недоліки в освітній програмі та освітній діяльності. Здійснювати моніторинг результатів анкетування здобувачів даної ОП з питань організації і здійснення освітнього процесу, задоволення освітніми компонентами та методами навчання. На сайті закладу представити всю інформацію, яка стосується освітнього процесу і самої ОП англійською мовою, враховуючі, що на даній ОП навчається 23 іноземні здобувачі. Продовжувати роботу з роз'яснення основних принципів академічної доброчесності, а також особливостей функціонування внутрішньої системи якості.

Критерій 9. Прозорість та публічність

Для забезпечення відкритого обговорення усіма зацікавленими сторонами (стейкхолдерами) рекомендуємо своєчасно оприлюднювати проєкт оновленої освітньої програми 2021 року та її освітніх компонентів. Своєчасно оновлювати нормативні документи. Відгуки та рецензії зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів повинні мати відповідні пропозиції та зауваження до проєкту оновленої ОП 2021 року, а також всіх компонентів освітнього процесу. При оновленні ОП та освітніх компонентів врахувати побажання здобувачів ОП та її випускників. Проєкти робочих програм, силабусів та анотацій вибіркових дисциплін 2021 року необхідно розмістити на сайті у відкритому доступі для роботодавців і майбутніх здобувачів не тільки для їх обговорення, але й для популяризації ОП на двох мовах: українській та англійській. Забезпечити відкритий для всіх зацікавлених сторін доступ до інформації про ОП, освітні компоненти, проєкти нормативних документів тощо.

Критерій 10. Навчання через дослідження

не застосовується

4. Додатки

Відсутні

***

Шляхом підписання цього експертного висновку я підтверджую, що внесені до нього відомості про присутніх на засіданні ГЕР і результати голосування членів ГЕР є достовірними, а експертний висновок було схвалено на засіданні ГЕР так, як його викладено вище.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом.

Головуючий на засіданні ГЕР

БІЛОУС ОКСАНА ІВАНІВНА